

ȘT. M. ILINCA ○ F. DENOLANU

Ghid PRACTIC

PENTRU DECODAREA TEXTULUI LITERAR

Literatura Română **8**
clasa a **8**-a

Instruire prin Evaluare

Editura ANDREAS

Cu drag și afectuos,

*beneficiarilor **Rachel-Eva I. și Justin-Adam I.***

ȘT. M. ILINCA ○ F. DENOLANU

GHID PRACTIC

pentru
decodarea textului literar

Instruire prin Evaluare

Literatura Română **8**
clasa a **8**-a

Lucrarea a fost elaborată
în conformitate cu
programa școlară,
urmărind textele literare
din toate
manualele școlare

Include peste 1.500 de itemi

Editura ANDREAS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ILINCA, ȘT. M.

**Literatura română - Ghid practic pentru decodarea textului
literar, clasa a VIII-a / Șt. M. Ilinca, F. Denolanu – București:**

Andreas Print, 2013

I. Denolanu, F.

ISBN 978-606-871-23-1

© 2013 Editura **ANDREAS PRINT**, București

*Toate drepturile asupra acestei ediții în limba română
sunt rezervate Editurii Andreas*

Corectură: Laura Ivona-Dumitru

©-ul Tinerii Studențești nr. 11
sectia 1, Bucuresti, România
Imprimare: **fedprint**
tipografie
TEL: 021.411.0061, 021.411.0776
info@fedprint.ro

Bun de tipar: 02.02.2013; Coli de tipar: 21

Format: Z₆ (16/54x84 cm).

DIFUZOR EXCLUSIV:
AGENȚIA DE DIFUZARE DE CARTE
IVO PRINT

Calea Griviței nr. 158, demisol, sector 1, București

Tel./Fax: 021.222.07.67

E-mail: ivo_print@yahoo.com

Site: www.editura-andreas.ro

INSTRUCȚIUNI de FOLOSIRE

[Pledoarie *pro domo*]

[În loc de **PREFAȚĂ**]

În toată activitatea noastră (cu speranțele unui mare NAIV), ne-am condus după un principiu simplu: elevul nu se poate forma DECÂT prin efort propriu, la care se adaugă factori auxiliari: manuale, profesori, surse de informații etc.; altfel, vor rezulta niște roboței, semidocti sau zerodocti.

Prin prezenta lucrare, intenționăm să dăm posibilitatea elevului să descopere (singur) minunățiile care se ascund sub slova literaturii, dar asta nu se poate face decât lucrând, încercând, exersând...

Pentru o primă impresie (!! ca să fie pozitivă!!), vezi *Cuprinsul!*

De ce **INSTRUIRE prin EVALUARE?**

Cerința (de regulă) este formulată în termeni *evaluativi*, dar poate fi citită *și* în registru *instructiv*, pentru că formularea este în așa fel realizată, încât „strecoară“ elemente informative; de cele mai multe ori, cerințele (chiar dacă nu vor fi rezolvate) conțin o trainică și utilă sursă de *informație*.

BENEFICI:

[a] pentru *profesor*: profesorul alege textul potrivit (gen, specie, personaj, moduri de expunere etc.), poate organiza discuții, mese rotunde pe anumite teme, alcătuieste rapid lista cerințelor, a temelor pentru acasă etc.

[b] pentru *elev*: are posibilitatea să învețe cum se poate pătrunde în tainele, în frumusețea literaturii.

VOCABULARUL:

Lipsa performanțelor este cauzată de lipsa unui vocabular adecvat (cantitativ și calitativ); de aceea s-a folosit un limbaj cu standarde mai ridicate, având convingerea că noile cuvinte necunoscute sunt o *sursă* sigură pentru *îmbogățirea* vocabularului, dacă se ape-

I. GENURI LITERARE

LIRIC. EPIC. DRAMATIC

NIVELURI DE ABORDARE A TEXTULUI LITERAR EPIC

Nivelul GENERAL-GENETIC

- [1.] ➤ **L/E/D** Selectează două structuri care au *efecte expresive*, în text, la nivel *general-genetic*.
- [2.] ➤ **L/E/D** [Având în vedere fragmentul dat] selectează acele trăsături/ caracteristici, care sunt potrivite unui *text nonliterar*:
- are un stil unitar;
 - nu (se) urmărește sensibilizarea cititorului;
 - comunicarea nu vizează angajarea afectivă;
 - topică normală/ obiectivă;
 - cursivitate claritate/ sobrietate/ precizie/ concizie;
 - evitarea sinonimiei; evitarea elipsei;
 - înlăturarea omonimiei (pentru a nu se crea confuzii);
 - folosirea unui mare număr de neologisme;
 - lexic specializat pe discipline/ domenii;
 - fraza dezvoltată/ amplă (datorită argumentării);
 - folosirea unui mare număr de locuțiuni conjuncționale;
 - predomină propozițiile enunțiative (pentru demonstrarea/ susținerea unei anumite teorii);
 - propozițiile cauzale (pentru motivație/ argumentare);

- propozițiile cu elemente conclusive de relație (precum: deci/ așadar/ prin urmare etc.), prin care se formulează generalizările deduse din cele expuse anterior;
 - sau sintagme/ structuri/ construcții care sunt legate de ideea concluziei: de aici rezultă că; se poate trage concluzia; putem deduce etc.;
 - utilizarea unor abrevieri/ simboluri/ semne convenționale/ formule stereotipe etc.
- [3.] ➤ **L/E/D** Având în vedere fragmentul dat, selectează acele trăsături/ caracteristici, care sunt potrivite unui **text literar**:
- textul are un autor al cărui nume se cunoaște (fiind creație cultă)/ nu se cunoaște (fiind creație folclorică);
 - are o elaborare unitară;
 - are caracter individual/ se constată un stil al autorului etc.
 - prezintă fapte/ întâmplări/ evenimente/ caracterele și sentimentele unor personaje care au similitudini cu persoane reale/ autentice;
 - acțiunea și personajul sunt cele două elemente de bază;
 - prezentarea lor se face cu ajutorul narațiunii;
 - (alături de celelalte moduri de expunere – care sunt complementare – pentru schimbarea registrului epic, pentru dinamizarea acțiunii etc.);
 - timpul și spațiul acțiunii sunt nelimitate, dar au corespondente reale etc.
 - este de o mare complexitate, rezultată din îmbinarea exprimării raționale cu aceea emoțională;
 - o mare deschidere spre cele mai diverse categorii lexicale/ morfologice/ sintactice/ de topică etc.;
 - lexic bogat (arhaisme/ regionalisme/ neologisme/ elemente de jargon/ termeni argotici etc.), adeseori inovații lexicale;
 - elementele morfologice apar în toată complexitatea lor (adesori îndepărtându-se de normele stabilite prin tradiție);
 - inovații semantice și morfosintactice;

- construcții sintactice de o mare varietate (adesori îndepărtându-se de normele academice);
 - topică diversă;
 - din punct de vedere fonetic, uneori apar rostiri dialectale (în vorbirea personajelor/ în exprimarea autorului);
 - (în narațiuni) predomină timpul trecut (perfectul compus în alternanță cu perfectul simplu);
 - (în descrieri/ poezie/ proza poetică etc.) predomină prezentul, cu diversele lui valori/ nuanțe semantice etc.
- [4.] ➤ **L/E/D** Ilustrează (prin două argumente) ideea că textul dat este un *fragment* dintr-o operă literară.
- [5.] ➤ **L/E/D** Ilustrează (prin două argumente) ideea că fragmentul (dat) aparține unei *opere literare*.
- [6.] ➤ **L** Motivează (prin două argumente) ideea că fragmentul (dat) aparține unei *Opere lirice*.
- [7.] ➤ **L** Menționează două trăsături ale genului *liric*, care pot fi susținute cu argumente (din textul dat).
- [8.] ➤ **E** Motivează (prin două argumente) ideea că fragmentul (dat) aparține unei *opere epice*.
- [9.] ➤ **E** Menționează două trăsături ale genului *epic*, care pot fi susținute cu argumente (din textul dat).
- [10.] ➤ **D** Motivează (prin două argumente) ideea că fragmentul (dat) aparține unei *opere dramatice*.
- [11.] ➤ **D** Menționează două trăsături ale genului *dramatic*, care pot fi susținute cu argumente (din textul dat).
- [12.] ➤ **E** Menționează două trăsături ale unei *specii literare* (la alegere), care aparțin genului *epic*, ce pot fi susținute cu argumente (din textul dat).
- [13.] ➤ **L/E/D** Demonstrează că în acest fragment de *operă literară* se promovează anumite *valori umane/ morale* (și/ sau), etice (și/ sau), estetice (și/ sau), comportamentale etc.
- [14.] ➤ **L/E/D** Numește două elemente de *structură*, descoperite în textul dat.
- [15.] ➤ **L/E/D** Demonstrează (în 4-5 rânduri) că *textul literar* dat este *interesant*, are o *structură* și un *scop estetic*.

CUPRINS

<i>Instrucțiuni de folosire</i>	5
<i>Abrevieri</i>	11
GENURI LITERARE. LIRIC. EPIC. DRAMATIC..	13
<i>NIVELURI DE ABORDARE A TEXTULUI LITERAR</i>	13
1. Nivelul general-genetic	13
2. Nivelul fonetic	61
3. Nivelul lexical-semantic	65
4. Nivelul morfologic	74
5. Nivelul sintactic	98
6. Nivelul frastic	116
7. Nivelul topicii	157
8. Nivelul punctuației	174
9. Nivelul stilistic	192
10. Nivelul estetic	207
SPECII LITERARE	211
<i>PASTELUL</i> (recapitulativ).....	211
LUCIAN BLAGA – <i>Amurg de toamnă</i> (All).....	219
<i>IMNUL</i> (recapitulativ).....	221
ANDREI MUREȘANU – <i>Deșteaptă-te, române</i> (recapitulativ).....	223
<i>ODA</i> (recapitulativ).....	226
GEORGE COȘBUC – <i>Patria română</i> (recapitulativ).....	228
<i>PSALMUL</i>	231
TUDOR ARGHEZI – <i>Psalm</i> („Tare sunt singur...“) (Corint).....	233
[POEZIA] ALTE GENURI/ SPECII/ CATEGORII LITERARE	235
ALEXANDRU MACEDONSKI – <i>Fântâna</i> (All).....	235
ALEXANDRU MACEDONSKI – <i>Iertare</i> (Corint).....	237
LUCIAN BLAGA – <i>Izvorul nopții</i> (Humanitas).....	239
NICHITA STĂNESCU – <i>Emoție de toamnă</i> (Humanitas).....	240

EMINESCIANA	241
MIHAI EMINESCU – <i>Dorința</i> (Corint).....	241
MIHAI EMINESCU – <i>Crăiasa din povești</i> (All).....	244
MIHAI EMINESCU – <i>Lacul</i> (Humanitas).....	246
PARABOLA	248
*** – <i>Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr</i> (Corint).....	249
BALADA	251
*** – <i>Miorița</i> (Humanitas/ Corint).....	261
POVESTIREA	266
MIHAIL SADOVEANU – <i>Hanu Ancuței</i> (Balaurul) (All).....	279
FĂNUȘ NEAGU – <i>Târziu, când zăpezile sunt albastre</i> (All).....	281
NUVELA	283
IOAN SLAVICI – <i>Popa Tanda</i> (Humanitas).....	290
FĂNUȘ NEAGU – <i>Dincolo de nisipuri</i> (Corint).....	293
ROMANUL	295
MIHAIL SADOVEANU – <i>Baltagul</i> (Humanitas/ Corint).....	302
IONEL TEODOREANU – <i>La Medeleni</i> (All).....	304
PANAIT ISTRATI – <i>Ciulinii Bărăganului</i> (All).....	305
CONSTANTIN CHIRIȚĂ – <i>Cireșarii</i> (Castelul fetei în alb) (All).....	309
SCRIEREA S.F.	310
ISAAC AKIMOV – <i>Roboșii de pe Aurora</i> (Corint).....	312
HORIA ARAMĂ – <i>Planeta celor doi sori</i> (Humanitas).....	313
COMEDIA	315
I.L. CARAGIALE – <i>O scrisoare pierdută</i> (Humanitas/ All/ Corint).....	318
ION BĂIEȘU – <i>Crimă pe palier</i> (All).....	322
GLOSAR	325